

OMNIBONI FERRARII MEDICI, AC PHILOSOPHI

DE ARTE MEDICA INFANTIUM APHORISMORUM, PARTICULAE TRES.

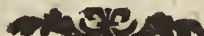

BRIXIAE,
Apud Franciscum, & Pet: Mariam fratres, de Marchettis.
M. D. LXXVII.

ILLVSTRISSIMO AC GENEROSO D. VITO DE DORIMBERGIO

EQVITI AVRATO, SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS CONSILIARIO, ET APVD Illustrißimum Senatum Venetum Oratori

OMNIBONVS FERRARIVS MEDICVS ET PHILOSOPHVS S. P. D.

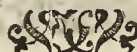
Maximum Solatium eße soles (Illustrißime Orator) inter aduersas fluctuum tempestates, & multiplices uitæ huius perturbationes fidum aliquem Pollucem conspicere, eo enim uiso, illicò uenti concidunt, fugiuntq́ nubes, & minax unda recumbit. Vnde in te unum antè alios in hoc gurgite uasto amicum, & salutare meum sydus intueri mihi licet, cum tua, qua es in omnes singulari humanitate, mei, & fratris fautorem te præstiteris adeò, ut ambo cum uniuersa nostra familia tibi deuincti, & perpetuo nodo obligati simus. Hæc autem cum menti meæ infixa penitus inhærerent, cuperemq́ grati animi mei signum erga te aliquod edere, quod aliud aptius in præsentia non suppetebat, non ab re fore existimaui. Si quùm proximè de Arte medica infantium aphorismo-

rum particulas tres confecissem, multaq́ in unum redigissem partim meo ut dicitur Marte, atque usu etiam excogitata, compertaq́; partim ex probatissimis auctoribus excerpta, eas tibi consacratas in tuo nomine uellem apparere; quanquam hoc ut facerem tua me etiam animi fortitudo impulit, ac uigilantia, quam nunc apud Illustrissimum Senatum Venetum inuictissimi Cæsaris Maximiliani secundi Legatus personam sustinens assidue tua multa cum laude, & gloria declaras. Vnde & literarum studia, in quibus à pueritia uersatus es, & integritas uitæ, & religionis ueræ studium, disciplinarumq́ omnium peritia te gratissimum, & optatissimum familiarem Principibus Christianis reddunt, inter quos tua dexteritate, & auctoritate concordiam dum mire conseruas, euenit ut Serenissimus Princeps Carolus Archidux Austriæ te, ut præsidem sui archiducalis consilij constitueret, à Cæsare petierit, nec ille tamen, ne tam diligenti, gratoq́ sibi ministro, cui non alium facile parem se inuenturum confideret, carendum esset, petitioni amantissimi fratris assensus sit, sed bona eius tamen cum gratia, & multa tua cũ gloria in ista legatione apud Venetos te denuo confirmarit; & statim ad Ligures tumultuose belli incẽdia, inter ipsos orta magis, magisq́ quotidie accendentes, ad pacem conciliandam legauit, quæ tandem maxima ex parte accuratissima diligentia tua, secuta, & stabilita est. Suscipe igitur Illustrissime Eques munusculum hoc meum hilari fronte, ueluti signum, & pignus amoris, & obseruantiæ erga te meæ. Vale.

OMNIBONVS FERRARIVS MEDICVS ET PHILOSOPHVS

CANDIDO LECTORI

S. D.

AQVAE precipua in Arte Medica Infantium tàm à nobis inuenta, ac longo rerum vsu percepta, quàm ex auctoritate probatorum auctorum descripta sunt in aphoristicam doctrinam tribus particulis comprehensam collegimus, quas veluti flores ex pratis legentes, & flauentia serta texentes, quibus tempora memoriæ huius artis studiosi inectere valeant, in lucem edere decreuimus, breuitatem secuti, ità tamen, vt tenebrosæ obscuritati nullum locum reliquisse videri possimus. Vt autem res tota in suo naturali statu permaneret, vbiq; ferè sententias, & verba propria aliorum scriptorum retinenda putauimus. Accipies igitur candide lector has nostras lucubrationes, ex quibus si ad alendos, & curandos infantes commodum aliquem fructum aliquandò reportaris id totum ad D.O.M. gloriam referto, & mei memor esto. Vale.

ANTONII GROTTAE.

HEV Tenera infantum cur tot corpuſcula pridem
  Funere præcipiti merſit acerba dies?
An fera ſe voluit Mors exaturare prius, quàm
  Surgeret OMNIBONI firmior arte Puer.

APHORISMORVM DE ARTE MEDICA INFANTIVM

PARTICVLA PRIMA.

1 INFANS Dicitur ille, qui nondum fari cępit, Puer uerò qui purus est, & nondum ad pubertatis annos peruenit.

2 In nutritione infantium semper mater nutricibus prę ferenda est, nisi ex defectione, aut corruptione lactis, aut aliqua ęgritudine, impossibilitateuè, aut malis moribus hoc prohibeatur.

3 Infantes à matribus alienis educati à proprijs matrum naturis multum discrepant.

4 Veluti hœdi lacte ouillo nutriti pilum gignunt teneriorem, & agni lacte caprarum aliti lanam ferunt duriorem, ità & infantes alieno lacte nutriti.

5 Infantes eius naturam à qua nutriuntur sapiunt.

6 Lac purioris sanguinis menstrui parti, ex qua fœtus in utero alitur, affine est.

7 Inhumanum, monstruosumq́; esse uidetur, filium concepisse, & sine legitima causa eundem seorsum alieno lacte nutrire.

8 Ij, qui filios alijs nutriendos aliorsum dedunt, uinculum amoris, quo genitores cum filijs natura constrinxit intercidunt.

9 Quę non lactat filium suum, non est integra mater.

10 Infantes aliquando cùm alieno lacte aluntur magis amant nutricem, quàm matrem.

11 Vnusquisq; pręsumit laudabilioribus moribus ornatam esse matrem, quam nutricem.

12 Nutrix bonorum morum est eligenda.

13 Opulentis uerò plures nutrices conueniunt, si una lacte non abundat.

14 Infans unius naturę lacte multo salubrius nutrietur, quàm diuersarũ.

15 Nutrix nulli pter na'urā affectioni obnoxia, iudicio delectuq́; paretur.

16 Et ut facilius nutrix lacte abundare ualeat, & sustinere ea, quę lactantibus solent accidere, mediocris ętatis, & quę iam bis peperit, & abortum passa non est, & semel saltem lactauit, est eligenda.

17 *Nutrix illa melior est, quæ masculum non fœminam peperit.*
18 *Nutrici curam cerebri, cordis, iecinoris, & stomachi habere conuenit, ut sanguinem bonum generare poßit.*
19 *Qualis est sanguis, tale est lac.*
20 *Lac si optimum est, gustanti, olfacientique suaue, intuenti candidum, æquabile, ac liquidi, craßique medium apparebit. Quod uitiosum est è diuerso.*
21 *Lac inculpatum est, quod dum super pollicis unguem, nitoris contemplandi gratia instillatur, flexo ungue nec cito, nec lentè delabitur.*
22 *Præter ea, quæ in lacte optima requiruntur, copia est necessaria.*
23 *Lac uitiosum succum probum non gignit.*
24 *Si bonis cibis alantur nutrices, lac pariter boni chymi generant.*
25 *Nutrix bis quotidie cibum sumat, sic tamen, ut famem cibus, sitim potus expectet.*
26 *Nutrix ab omnibus bellarijs abstineat.*
27 *Ex cibis, qui facilè non putrescunt, nutriri debet nutrix.*
28 *Nutrix fugiat diurnum somnum post cibum, nocturnum sibi conciliet.*
29 *Nutrici dormire saltem per horam à cena conuenit, diluculo surgere.*
30 *Euitet nutrix uigilias noctis, dies enim uigiliæ, nox somno tributa est.*
31 *Nutrices à Venere abstineant, menses enim prouocat, qui posteà lac in deterius mutant, & aliquæ in utero concipiunt.*
32 *Quicquid sanguinis est optimum, in fœtum, & Venerem absumitur.*
33 *Nutrice prægnante nihil peius.*
34 *Partes corporis superiores nutrix bis quotidiè exerceat.*
35 *Nutrix ab otio maximè caueat.*
36 *Mißio sanguinis, & medicamenta ualdè exsiccantia, & calfacientia in nutrice uitanda.*
37 *In uitioso lacte sanguinem inspici oportet, & si biliosus est primum purgationem desiderat, mox uictum.*
38 *Lac in mammis superfluens nutrici plurimum nocet, affert enim abscessus, & ægritudines.*
39 *Craßius lac abscessus, & furunculos in infantis corpore progignit.*
40 *Si lac fiat acre, appetitus deficit, & pustulæ acerrimæ in corpore fiut.*
41 *Lacte in nutrice deficiente, alia infantem lactato.*
42 *Si nutrix medicinam solutiuam sumpserit, alia per diem naturalem lactet infantem.*
43 *Lac in caseum conuersum, nisi statim curetur gignit abscessum.*
44 *Lac congelatum facit obstructiones, & facilè ad aquam inter cutem, & febrem perducit.*
45 *Inter lactandum nutrix ad utranq; mamillam conuertat infantem.*

APHO

APHORISMORVM
DE ARTE MEDICA INFANTIVM
PARTICVLA SECVNDA.

1 DE AERE, *in primis prò infantis tuenda sanitate, parua non habenda est ratio.*

2 *Si infans natus sit uel in urbe, uel eius aliquo uico, uel ruri, seù aliqua in domo insalubri aere infecta in alium salubriorem ducendus, & educandus est.*

3 *Infantibus in quibus aliqua exuperans qualitas dominatur, is utilissimus aer est, qui ei qualitati maximè est aduersus.*

4 *Si mater per totum prægnationis tempus sana fuit, ac natus recens infans in terra positus eiulatum edit, & integras omnes partes, & sensus habet, ipse quoque sanus est.*

5 *Si statim editus in lucem infans arti sanitatis tuendæ tradatur educandus, fortunatus utique erit.*

6 *Vmbilicum quatuor à uentre digitis resecare oportet, ubi primum natus est infans.*

7 *Prohibeatur nè umbilici resectio fiat arundinibus, aut uitris.*

8 *Vmbilicus post incisionem duplicatus, & lana inuolutus leniter in medio componatur.*

9 *Infantium corpora mollia, & fluxa sunt.*

10 *Infantibus ex imbecillitate instrumenti ratio sopita est.*

11 *A principio nares præcipuè infantis digitis subindè sunt repurgandæ.*

12 *Oculi infantis statim ut ortus est exiguo oleo illinantur.*

13 *Post ortum infantis ani orificium illicò minuto digito aperitor.*

14 *Edito in lucem infante, uesica eius quamprimum premenda est, ut urinæ excitus fiat facilior.*

15 *Infantis membra suauiter, & rectè fasciis inuoluantur.*

16 *Modò nato mel cibus omnium primus præbeatur, usque dum matris, aut nutricis natura recenti partu concussa in pristinum habitum se receperit.*

17 *Ab initio statim infans multo lacte onerandus non est, lactandus*

tamen bis, terùe quotidiè.

18 Non lactet mulierem prægnantem.

19 Solo lacte infans nutriendus est, usque quo dentes anteriores emittat.

20 Vt plurimum mense ferè septimo, & undecimo in infantibus dentes enascuntur.

21 Citius dentiunt, qui lac calidius sugunt, & qui frigidius è diuerso.

22 Dare operam oportet ut infans dum lac sugit modò dextram, modò sinistram manum liberam habeat.

23 Vt cutis geniti modò infantis, eiusque membra densiora, & duriora fiant, statim post eius ortum, modico sale trito, & oleo oliuarum dulci inungatur, friceturque.

24 Frictiones infantibus, & inunctiones conueniunt quotidiè, donec tres annos excesserint.

25 Balneare etiam conuenit quotidiè infantem semel tantum usque in quartum à natali mensem, & usque ad septimum alternis diebus, à septimo uerò usque quo à lacte amoueatur bis singulis hebdomadis.

26 A longiori somno excitatus infans fricetur statim, & balnectur.

27 Frequens lauacrum reddit corpus flaccidum, & imbecille.

28 Balneum infantis æstate aqua suaui, & tepida fieri debet, hyeme calida non tamen pungente.

29 Signo sanctißimæ Crucis muniatur infans, nè ab aliqua nocturna, & malefica strige fascinetur.

30 Communis quædam est, & uetus opinio, Aniculas quasdam sagas, (quæ & striges uulgò dicuntur) infantium sanguinem sugere, quo pro uiribus iuuenescant.

31 Manus, & pedes infantis à natali usque ad menses quatuor fascia deligandi sunt, transacto quarto, soluenda sunt manus, & brachia, & etiam pedes post decimum: totus autem thorax; & uenter usq; ad biennium fascia inuoluendi.

32 Vt tutus conseruetur infans nunquam uel dormiens, uel uigilans relinquendus est sine custodia.

33 Infans semper (nisi aliud indicetur) in partibus supernis domus à terra remotis habendus est.

34 Lucernæ semper habendæ sunt apud cunas ad pedes, non post caput infantis.

35 Nocturno tempore apud nutricem locandus non est infans in lectulo, de nec manibus, & pedibus solutis ad motiones naturales peragendas aptus sit, nè suffocetur.

36 Cubiculum infantis à Septentrione semper fenestras habeat clausas, à meridie per hyemem, autumnum, & æstatem interdum.

37 *In cubiculo infantis orientem, & occidentem uersus quotidiè hyeme aperiantur fenestræ, manæ orientales, à meridiè occidentales.*

38 *Tempore quo imbres abundauerint, & præcipuè hyeme ignis in cubiculo infantis accendatur quotidie.*

39 *Aestate ad euitandum feruidißimum solis uaporem orientales fenestræ quotidie summo mane aperiantur saltem per horas tres, aliæ omnes claudantur; post solis uerò occasum denuò aperiantur occidentales, & orientales.*

40 *Fletus temperatus antequam infans lac sugat confert ei ad membra spiritalia dilatanda, cętera corroboranda, & cerebrum, caputque purgandum.*

41 *Ab anno à natali secundo incipiunt infantes secundum rationem intelligere, loqui, & ambulare.*

42 *Dolores infantibus lenire, & somnum conciliare triplici uia prudentiores nutrices solitæ sunt, papilla mamillarum ori eorum apposita, motu in cunis mediocri, & uocis modulatione.*

43 *Infantes nunquam plorant sine legitima causa, quippè loquelæ adhuc expertes ploratu, clamore, iracundia, & agitatione dolorem suum indicant.*

44 *Infans semper exactißimam munditiam amat.*

45 *Cùm apparuerint, & firmati fuerint primi duales, & anteriores dentes (non omißo tamen lacte) tunc infantem solidiori cibo assuefacere conuenit.*

46 *Infantes unius nutricis lacti assueti difficilè ab altera lac emulgēt, eoq; fit, ut nonnulli interdum proptereà inedia pereant.*

47 *Victus humidus infantibus conuenit.*

48 *Lactantes ultrà biennium, nisi maior urgeat neceßitas ex sententia quorundam, tardiusculi sunt, disciplinæque apprehendendę parum idonei.*

49 *Infantes lactentes si multum mingant, minimè anniculi fiunt.*

50 *Qui plus mingunt, quàm egerunt, pro ratione pinguiores sunt.*

51 *Quibus aluus ualdè lubrica est, & benè concoquunt, hi saniores sunt.*

52 *Quibus modicè profluit, & uoraces sunt, & non pro ratione similiter nutriuntur morbosi.*

53 *Voraces multum lactis trahentes non pro ratione carnosi fiunt.*

54 *Qui pinguiores benè dormiunt, multum alimentum adsumunt, idque adiacet, non sufficienter distributum.*

55 *Quibus in sugendo lac tußis instat, uuam maiorem habere solent.*

56 *Postquam lac suxit, statim non exhibeantur infanti (nè lac in stomacho coaguletur) acida, salsa, aromatica, acria, & uinosa.*

57 *Infantes minimè ieiunium ferunt, præsertim qui inter ipsos sunt uiuidiores.*

58 *Qui crescunt plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento, alioqui corpus absumitur.*

59 *Propter incrementum uehementer concoquunt.*

60 *Vinum antè remotionem à lacte non est exhibendum.*

61 *Vinum ad iram præcipites, & pertinaces facit infantes, & partem animi rationalem hebetem, atque turbidam reddit.*

62 *Qui comedunt infantes, à cibis unctuosis, pinguibus, & dulcibus, atq; fructibus facilè putrescentibus cohibendi sunt, donec ratione dignoscant.*

63 *Eorum quæ uentriculus continet, præcipitatior distributio in corpus fiet, si post cibum bibat, quem balneum excepit.*

64 *Si ingreditur aqua in aurem infantis, dum balneatur quandoque in radicibus aurium eius apostemata existunt, ob id uehementem incurrit dolorem.*

65 *Cùm lauit, sumpsitque cibum det membra sopori.*

66 *In cunis cubare oportet infantem supinum, & ei stratum concauum parare, & satis molle.*

67 *Infans dormiat in loco tenebroso, & modicè calido, nisi aliter cogat necessitas, ubi non adsit fumus, nec malus odor, & ubi eum dormientem lædere non possint animalia uenenosa.*

68 *Infans custodiatur à prohibentibus somnum.*

69 *Maiorem partem temporis infantes dormiunt.*

70 *Cum surgit à somno infans lucem intueri assuefiat, & cælum inspicere.*

71 *In tenebris infantes pauent.*

72 *Infantes uoluptate, & uictoria gaudere presteferunt.*

73 *Ingredi, ambulare, uel aliquid motus facere infans immaturè cogendus non est, nè eius membra distorqueantur.*

74 *Ab infante remouendi sunt lapides, ligna, fustes, cultelli, uitrum & omnia, quæ ledere, pungere, incidere, frangere, aut grauare possunt.*

75 *Infans remoueatur semper ab igne, ab aquis, à puteis à locis altis, et ad quæ conueniunt, & per quæ transeunt animalia, quæ uel morsu, uel cornibus, uel pedibus, uel aculeo lædere solent.*

76 *Cum infans omnium dentium perfectum iam numerum expleuerit, ut incidere, & manducare cibum solidum, citrà noxam ualeat, à lacte remoueatur.*

77 *Perfectus numerus dentium in unoquoque humano corpore est qui*

continet duos, & triginta, scilicet octo incisores, quatuor caninos, & uiginti molares.

78 *A lacte remotio uere, uel autumno sensim facienda est.*

79 *Quidum sugunt interim cibum adsumunt, facilius ablactationem ferunt.*

80 *Potus dandus est uinum dilutum infanti cum iam firmior factus fuerit.*

81 *Cauendum est nè infans incidat in iram, seù timorem uehementem aut tristitiam, aut uigilias.*

82 *Animi perturbationes, & uigiliæ ualdè exsiccant, & alterant corpus infantis, & impedimento sunt, ne increscant.*

83 *Infanti quod expetit illicò præbendum est, quod auersatur amouendũ.*

84 *Infantes molles sunt instar ceræ, quæ omnem sigilli formam recipit.*

85 *Animi mores infantium uitiant consuetudines prauæ, cibi, potus, gymnasia, inspectiones, auditiones, & mala musica.*

86 *Ante sex annos infans non est in disciplinam magistro dandus.*

87 *A sexto usque ad decimum quartum annum infans nec multis, nec uiolentis fatigandus est gymnasijs, ne eius augmentum impediatur.*

APHORISMORVM
DE ARTE MEDICA INFANTIVM
PARTICVLA TERTIA.

1 INFANTES *Cum in exitu à matricis utero non recté ab obstetricibus excipiuntur, nec commodè fascijs inuoluuntur facilè inuertuntur.*
2 *Quamdiu infantes sunt in utero matris per umbilicum mingunt, & orti etiam antequam ligentur.*
3 *Infantium urinæ ad lactis proprietatem trahunt ex ex parte nutrimenti eorum.*
4 *Pulsus infantis creberrimus est.*
5 *Infantium natura calida est, & humida.*
6 *Ex uocalium instrumentorum angustia uocem infantes reddunt acutã.*
6 *In infantia magis, quàm in pueritia pituita abundat.*
8 *In pueritia in dies fit diminutio pituitæ, & calor, & sanguis augetur.*
9 *Aetas infantiæ est cum membra ipsius infantis nondum ad motiones, & ad ambulandum sunt apta, & extenditur usque ad biennium, & dentionem.*
10 *Pueritia est post ambulationem, & antè corporis firmitatem, cum nondum dentes ceciderint, & nati fuerint, extenditurque usque ad septimum, atque etiam ad tertium decimum annum, & uocatur ętas media inter dentitionem, & pubertatem.*
11 *Natura infantium habet eandem rationem in ætatibus, quam uer in quatuor temporibus anni.*
12 *Ossium natura in paruulis, atque etiam infantibus cærea potius uidetur.*
13 *In ętatibus autem talia contingunt, paruis, & nuper natis puerulis, oris ulcera (quę aphthę uocantur) uomitus, tusses, uigiliæ, pauores, umbilici inflammationes, aurium humiditates.*
14 *Aurium humiditas, & expurgatio per aures à natura aliena est.*
15 *In progressu uerò cum iam dentire incipiunt, gingiuarum prurigines, febres, conuulsiones, alui profluuia, & maximè cum caninos edunt dentes, et ijs præsertim, qui crassissimi sunt, & aluos habẽt astrictas.*

16 *Cùm uerò iam magis adoluerint, tonsillæ, & uertebræ, quæ in occipitio ad interiora luxationes, crebri anhelitus, quos græci asthmata uocant, calculi, lumbrici rotundi, ascarides, uerrucę quas græci acrochordonas uocant, tentigines, strumę, & alia tubercula, sed præcipuè antedicta.*

17 *Grandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatem plurima ex his, & febres diuturnę magis, & ex naribus profluuia sanguinis.*

18 *Plurimę autem ægritudines in paruulis iudicantur partim diebus quadraginta, partim mensibus septem, alię annis totidem, quædam uerò in iam ad pubem accedentibus. Quæ uerò permanserint, nec puerulis in pubertate desierint, aut fœminis cum menstrua erumpunt, solent esse diuturnæ.*

19 *Ex praua uictus ratione nutricis in multas ægritudines infantes incurrunt.*

20 *Infantium corpora si à nutricibus perperam aut leuantur, aut reponuntur, facilè deprauantur.*

21 *Nutrices cum cibis utuntur minus idoneis infantes etiam corporis à natura optimè constituti uarijs morborum generibus exponunt.*

22 *In curatione morborum infantium habenda primum ratio est uictus nutricis ipsius, ut rectè se habeat.*

23 *Infantes facilius, quàm adultos uidere est maximas ægritudines tolerare, & pręcipuè quorum alimentum cibus est lac.*

24 *Infantes nisi obstet inedia sæpe ex diuturnis, & grauissimis morbis euadunt, & conualescunt.*

25 *Si in nutrice aliquod ex quatuor humoribus redundet, redundantia ipsa statim erit minuenda, & propria euacuatione tollenda.*

26 *Si nutrix medicinam solutiuam sumpserit, per diem naturalem alia nutrix lactet infantem, nisi per eam etiam infantem purgare uolueris.*

27 *Nutrices, infantesq́; omni ope (uitatis aluum soluentibus medicinis) esculentis, & poculentis curandi sunt.*

28 *Prodest etiam infantibus medicamentum non sentientibus si nutrici bus præbeatur.*

29 *Cauenda sunt in nutrice missio sanguinis, medicamenta ualdè exsiccantia, excalfacientia, aut frigefacientia ex his enim in ipsis deficit lac.*

30 *Propter uirium imbecillitatem infantes medicamenta ualdè alterantia, & euacuantia tolerare non possunt.*

31 *In puero qui nondum quartum decimum annum attigit sanguis mittendus non est.*

32 *Infantes multi ægrotantes per aliquot annos ex praua animi consuetudine, contraria motuum ipsius immoderatione curantur.*

33 *Aluum infantium astrictam data ad ciceris magnitudinem terebinthina, aut mellis uncia soluit.*

34 *Si lactea crusta oculos non lædit, neque deturpat breui, & facillimè sanatur.*

35 *Experientia compertum est laborantes initio lactea crusta saniores fieri.*

36 *Erysipelata, quæ caput inuadunt, nisi ualdè efficaci subueniatur remedio, languentes interdum suffocat.*

37 *Herpetum ulcera, & pustulæ cùm interdum, sint profundiores, diuturniores etiam fiunt, et si sanantur sinè totius corporis purgatione denuò erumpunt, uel ad bubonem ducuntur.*

38 *Si herpes curetur antequam fiat ulcus à principio citò curatur.*

39 *Qui inueteratis achoribus laborant in deciduum capillitium incurrunt, & alopeciam, & ophiasim, & ad exulcerationem, & hæc in cute usque ad carnem facilè uertuntur.*

40 *Tinea non solum ulcerat, sed aliquandò cum fœtore, & crusti, & capillorum deciduo deturpat caput, & totum aspectum.*

41 *Siriasis triduò interficere solet, quòd si spatium illud superauerit, salutis spem proculdubio ostendit.*

42 *In inflatione capitis ab aqua extra craneum spasmus superueniens mortem portendit.*

43 *Inflatio capitis ab aqua intrà craneum difficillimè sanatur, & periculum mortis denuntiat.*

44 *Ab inflatione capitis à flatu si alui fluor superuenerit malum, ità & febris.*

45 *Perseuerante terribili somno periculum est ne infans incidat in epilepsiam.*

46 *Vigiliæ infantibus familiares non sunt, immodicę morbus.*

47 *Morbi comitiales si antè pubertatem quempiam inuaserint, mutationem recipiunt, nisi anno uigesimo quinto commoriuntur.*

48 *Smaragdus collo infantis suspensus arcet à proprietate comitialem morbum.*

49 *Radix pæoniæ collo infantis suspensa comitialem morbum à proprietate sanat.*

50 *Cum paralysis annum excedit contrahitur habitus morbi, ac proindè immedicabilis fit.*

51 *Si membrum paralyticum extenuetur, aut minuatur, malum, superueniente uerò febre; aut tremore, bonum.*

52 *Infantes à conuulsione sicca difficulter corripiuntur, quòd si corripiuntur, facilè sanantur.*

53 *Glaucedo ex siccitate incurabilis est.*

54 *Glaucedo à redundantia, & uarietate humorum in principio curationem admittit.*

55 *Strabositas ab ortu non sanatur, nisi in habitu infantis ualdè humido, ac si recens est, facilè sanatur.*

56 *Palpebrarum crassities adducit pilorum casus, & ulcerationem, & sequitur eam corruptio oculi, & ophthalmia.*

57 *Si pruritus, & scabies oculorum peccant in sanguine, uel bile flaua, uel pituita, bonum, si uerò commistione atræ bilis, malum.*

58 *A dolore aurium si generatur apostema, periculum mortis imminet.*

59 *Dolor aurium acutus, & uehemens cum febre continua, malum, periculum enim delirij, & totius mentis alienationis denuntiat.*

60 *Sternutatio sine defluente catarrho in omnibus morbis signum est saluberrimum.*

61 *Grauedines, & sternutamenta per omnes morbos, qui in pulmone fatigent præire, & subsequi malum, ex his enim facilè in scotomiam, & uertiginem ægrotantes incurrunt.*

62 *Ob rimas labiorum infans cum maximo dolore, & difficultate lac è mammis emulget, & malè nutritur.*

63 *A gingiuarum prurigine, & dentium productione dolorifica, periculum est, nè infantes incurrant in febres, conuulsiones, & alui profluuia, & serò aduenìens magis dolet, & cum maturius, minus.*

64 *Infantes, quibus in dentitione aluus plus æquo laxatur, minus conuelluntur, quàm quibus modicè.*

65 *Quibus in dentitione febris acuta accedit, parùm conuelluntur.*

66 *Qui hyeme dentiunt, si in ijs cætera alioqui rectè se habent melius liberantur.*

67 *Qui cum tussicula dentiunt, tardius dentes producunt.*

68 *In prouerbio dici solet. Donec ab oculis non sunt editi dentes, de filijs genitores non sunt gaudentes.*

69 *Dentes canini uulgò ab oculis uocantur.*

70 *Lupinus dens collo infantis suspensus dentitionem à proprietate adiuuat.*

71 *A proprietate ad dentitionem dolorificam lac caninum, & medulla caballina confert.*

72 *Abſceſſus ex dentitione gingiuarum niſi ſoluantur, adhibitis opportunis remedijs facilè ſuppurantur.*

73 *Ex ſuperflua carne ex dentitione orta interdùm excitantur dolores, & febres, & inflammationes loci affecti.*

74 *Gingiuarum ueſiculæ facilè ſanantur.*

75 *Dentium dolor inter maximos numeratur ex quo facilè excitantur febres, conuulſiones, & alui duræ, & cruditates.*

76 *Dens hominis mortui ex ſententia quorundam à proprietate collo infantis ſuſpenſus dentium dolorem lenit, & ſoluit.*

77 *Ad dentes dolentes à proprietate confert lac aſininum, & pimpinella herba trita.*

78 *Aphthæ in infantibus facilè ſanantur à principio, à quibus aliquando fiunt ulcera diuturniora, & ægrè ſoluuntur, & in progreſſu temporis putredinoſi quidpiam acquirunt.*

79 *Niſi ſubiecta, & iuncta linguæ pars, unde loquela impeditur ſuccisa ſit, ſero in ſermonem prorumpitur, ubi uerò cũ eo uitio nati loqui liberè cæperint, & ſatis maturè loquuntur, & impediuntur in uerborum, & nominum prolatione in quibus R. aut L. aut K. literæ frequenter occurrunt.*

80 *In infantibus ranunculus, ſeù batrachus facilè ſanatur.*

81 *Tonſillarum columellæque inflammationes rarò in infantibus eueniũt niſi cum ceruicis uertebræ affectæ loco excidunt, quo in caſu infantibus illis tanquam deploratis manum admoliri non oportet.*

82 *At ſi tumor exiſtat in collo, bonum, & fauces dolentes cum quadam ſtrangulantes difficultate citò interimunt.*

83 *Tuſſis diuturna plerunque perducit ad ſputum ſanguinis.*

84 *Qui gibbi ex anhelitu, aut tuſſi efficiuntur, antè pubertatem intereunt.*

85 *A tuſſi inueterata infantes interdum ducuntur ad phthiſim & hecticam, & ad herniam.*

86 *Aſthma in decrepitis non ſanatur, & in iuuenibus ut plurimum eſt difficilis, & longa.*

87 *A ſtomachi debilitate ſequuntur infirmitates, quæ à cruditate proueniunt.*

88 *A uomitu ſingultus, & oculorum rubor malum.*

89 *Vomitus colore albus, aquoſus, citrinus, & ruber uehementer, & obſcurus eſt malus, & deterior eſt, qui eſt ſicut flos æris, & niger; & cui ſuccedit ſpaſmus interficit ſtatim.*

90 *Vomitio utiliſſima eſt, quando eſt pituitoſa, & bile permiſta.*

91 *Coralium rubrum collo infantium lactentium appenſum, & uſque ad*

os uentriculi demissum lactis uomitum prohibet, & eorum concoctionem adiuuat.

92 *A singultu sternutatio superueniens liberat, & ubi sanguis multus fluxerit, singultus, aut conuulsio superueniens, malum, ità & ex superflua purgatione.*

93 *Abileo singultus si fiat in altiore sopore, aut animi deliquio, aut tetano mors non longè abest.*

94 *Dolores, qui cum febre affligunt circà lumbos, & inferas sedes, si præcordia attigerint inferas sedes relinquentes, exitiales admodum sunt.*

95 *Quibus tormina, & circà umbilicum labores, & lumborum dolor, qui neque medicamento, neque aliter soluitur, in aquam inter cutem firmatur.*

96 *Dolores uentris in parte superna leuiores, in inferna uehementiores.*

97 *In dolore uentris uehementi partes extremæ frigidæ malum.*

98 *A uentris dolore diuturno, suppuratio.*

99 *Si ructus acidus fiat, qui prius non erat in longis intestinorum leuitatibus bonum.*

100 *Omnia uentris profluuia post ęgritudines acutas, symptomata sunt mortalia.*

101 *Difficultas intestinorum si ab atra bile inceperit lethalis est.*

102 *In torminibus si ueluti carunculæ excant, lethale est.*

103 *In longis torminibus inedia ex fastidio malum, & cum febre peius.*

104 *Adiectione sincera difficultas intestinorum, malum.*

105 *In alui profluuijs mutationes excrementorum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat.*

106 *Magna effusio sanguinis post dysenteriam ualdè mala.*

107 *Vlcera intestinorum perducunt ad hydropem.*

108 *Conuulsio, uomitus, singultus, & conturbatio rationis, post dysenteriam, mortis indicia sunt.*

109 *Qui habet dysenteriam, & apparet post eius aurem sinistram, ueluti res nigra similis orobo cum uehementi siti moritur, ultrà decimum diem, nec uitam producit.*

110 *Tenesmos, qui dysenteriam non sequitur, bonum.*

111 *Tenesmos per se ortus ubi aliquantulum processerit in infante conquiescit.*

112 *Ob aluum astrictam in infantibus facilè sequitur uentris, stomachi, uel capitis dolor.*

113 *Ventris inflatio à flatu facilè curatur, ab aquositate, & obstructione uiscerum difficilè.*

114 *Lumbricos teretes eunte in indicationem morbo descendere idoneum est.*

115 *Multi nulla lumbricorum cura habita exesi ab ipsis sunt, & conuulsi interierunt.*

116 *Inter febrium initia geniti lumbrici tales natura sunt, qualis materia corrupta, undè creati sunt, circà statum, qualis est morbi malignitas, circa declinationem melius omninò.*

117 *Deteriores sunt lumbrici maiores minoribus, multi paucis, rubri albis, & uiuentes mortuis.*

118 *Incipientibus acutis morbis si lumbrici teretes uiui deijciuntur pestilentes morbos indicant, inclinantibus mortui malum, inter utrunq; tempus quoquomodo appareant, malum est.*

119 *Lumbrici deiecti sanguine conspersi malum.*

120 *Ex ipsis lumbricis frequens in infantibus anhelitus frigidus, tumescente adhuc corpore, lethale, sequenti enim die mortem prænuntiat.*

121 *Ascaridibus infesti breuioris uitæ sunt.*

122 *Inflammationum, & umbilici tumorum, si rectè, & citò curentur facilis curatio est.*

123 *Generatio calculi in uesica in pueris est ualdè familiaris.*

124 *Puluis maxillarum luporum, piscium salitorum à proprietate lapidem in uesica frangit; idem facit puluis leporis usti, & sanguis hircinus.*

125 *In cuius urina est fex arenosa lapis in eo non facilè coalescit.*

126 *Si ex aliqua externa causa musculo frigefacto generatur urinę incontinentia melius est, quàm si citrà manifestam causam proueniat.*

127 *Quo plus patientibus euenit urinæ inuoluntaria emißio eò minus periculo sunt obnoxij.*

128 *Qui urinam sine uoluntate emittunt ob curuicis uesicè uulnus, aut casum, aut uertebrę luxationem, superuenientibus, quæ mortem indicant notis, nulla eos medicina periculo liberat.*

129 *Si qui lotium non eijciunt, eorum subiecta membra debiliora fiunt, paulò post moriuntur.*

130 *Intestinorum hernia qualiscunque fuerit semper aquosa deterior.*

131 *Procidentia ani sinè inflammatione melior est, quàm cum inflammatione.*

132 *Ex excoriatione facilè suboriuntur inflammationes, exulcerationes, dolores, & uigiliæ.*

133 *Pustulæ seù uariolę, uel morbilli magna ex parte afficiunt infantes,*

& iuuenes, rarißimè ſenes.

134 *Difficilis fit eruptio puſtularum ijs, quorum cutis craßa, & denſa eſt.*

135 *Difficilior eſt latarum puſtularum eruptio.*

136 *Etſi accidit cutis denſitas, ſæpè intus puſtulis detentis moriuntur.*

137 *Ineruptione earum, quę ſunt altiuſculæ, quę facilior eſt, pauci pereunt.*

138 *Ex puſtulis, quæ ulceroſæ ſunt, uel ſpiſſæ, paruæ, eminentiores, & rubrę, cum febre, uel nigræ lethales ſunt.*

139 *Puſtulæ albæ, rubræ, rarę, latæq; ſalubriores ſunt.*

140 *Quem ſemel uariolæ, ſeù morbilli tentarunt, is ex quorundam ſententia, illis amplius non erit obnoxius.*

141 *In facie, & alijs partibus corporis ambuſtis ſigna exiſtunt monſtruoſa (niſi rectè curentur) ipſæque partes affectæ aliquandò exſiccatæ, captæ, debileſque remanent.*

F I N I S.

BRIXIAE,

VINCENTIVS SABBIVS

EXCVDEBAT.

M. D. LXXVII.

